

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034
Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 201
KLASA: 322-01/23-01/60
URBROJ: 525-09/557-23-60
Zagreb, 11. kolovoza 2023.

Lovoovlaštenici - svi
Ovlaštene veterinarske organizacije - sve

PREDMET: Uputa o provedbi testiranja divljih svinja na afričku svinjsku kugu
- daje se

Poštovani,

U Republici Hrvatskoj je 26. lipnja 2023. godine po prvi puta potvrđena afrička svinjska kuga (ASK) u držanih (domaćih) svinja na području Posavskih Podgajaca u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Dana 5. srpnja 2023. godine ASK je po prvi puta potvrđena i u divljih svinja na području Gunje u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Nakon prve potvrde uslijedila je i potvrda ASK na području Sisačko-moslavačke županije te Karlovačke županije, kao i drugi potvrđeni slučaj na području Vukovarsko-srijemske županije. Istovremeno s pojavom ASK na području Republike Hrvatske, bolest je potvrđena i na području Bosne i Hercegovine.

Sukladno tome Ministarstvo poljoprivrede 29. lipnja 2023. godine donijelo je prvu Naredbu o mjerama kontrole za suzbijanje ASK u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: Naredba) koja se mijenjala ovisno o epidemiološkoj situaciji te je trenutno na snazi Naredba objavljena u Narodnim novinama broj 87/23. Uz Naredbu, Ministarstvo je odredilo zone ograničenja i zaražene zone u kojima se primjenjuju mjere iz Naredbe. Zone ograničenja obuhvaćaju zone zaštite i zone nadziranja, a određene su zbog izbijanja ASK držanih svinja. Zaražene zone određene su zbog izbijanja ASK u divljih svinja. Budući se predmetne zone određuju prema administrativnim granicama (naselja, općine, gradovi i županije), mjere kontrole i ograničenja primjenjuju se na čitavom području lovišta bez obzira na to koliki je dio lovišta obuhvaćen zaraženom zonom ili zonom ograničenja.

Dijelom II, člankom 4. stavkom 10. Naredbe određeno je da svaka divlja svinja nađena uginula, odstrijeljena bolesna ili zdrava podliježe obaveznom testiranju na ASK u skladu s ovom Uputom i to u svim lovištima u na području Vukovarsko-srijemske, Sisačko-moslavačke, Karlovačke i Ličko-senjske županije te na području lovišta u Brodsko-posavskoj i Osječko-baranjskoj županiji koja su obuhvaćena zonom zaštite i zonom nadziranja.

Dodatno zbog nepovoljne epidemiološke situacije, u svim lovištima uz granicu sa Srbijom i Bosnom i Hercegovinom nastavlja se provoditi aktivno nadziranje ASK u zdravih odstrijeljenih divljih svinja. Ažurirani popis lovišta u kojima se provodi aktivno nadziranje te popis administrativnih jedinica obuhvaćenih rješenjem o određivanju zona ograničenja i zaraženih zona, biti će objavljen na službenoj stranici Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane Ministarstva poljoprivrede na poveznici: <http://www.veterinarstvo.hr/default.aspx?id=4919>.

U svim lovištima u kojima se provodi aktivno nadziranje ASK, uzorkovanje zdravih odstrijeljenih divljih svinja provodi se na način opisan u nastavku, s napomenom da postupanje s trupovima odstrijeljenih divljih svinja ovisi o statusu lovišta, odnosno o tome pripada li lovište ili njegov dio zoni zaštite i zaraženoj zoni ili ne.

Uzorkovanje i testiranje divljih svinja na ASK u ostalom području Republike Hrvatske, koje nije obuhvaćeno Naredbom u Dijelu I, II, III ili IV niti ovom Uputom, određeno je Programom nadziranja ASK, *Verzija 3* (KLASA: 322-02/22-01/33) i to isključivo u okviru pasivnog nadziranja koje obuhvaća uzimanje uzorka od uginulih divljih svinja (nađenih uginulih, stradalih u prometu i odstrijeljenih bolesnih divljih svinja).

Program je dostupan na poveznici:

<http://www.veterinarstvo.hr/UserDocsImages/ASK/Program%20nadziranja%20ASK%20srpanj%202023.pdf>.

Osim uzorkovanja i testiranja divljih svinja na ASK, Naredbom je propisan i cijeli niz mjera koje imaju cilj sprječavanje njenog daljnjeg širenja kako u držanim, tako i u divljih svinja.

Jedna od najvažnijih mjera je aktivno traženje uginulih ili bolesnih divljih svinja kako bi se što je više moguće takve divlje svinje, odnosno lešine zaraženih divljih svinja, uklonile iz područja lovišta čime se uklanja i velika količina virusa koja bi u protivnom kontaminirala područje lovišta kroz dulje vremensko razdoblje. Aktivno traženje uginulih divljih svinja provodi se tako da lovoovlaštenici, ovisno o broju raspoloživih lovaca s obzirom na činjenicu da članovi kućanstava i osoblje na objektima na kojima se drže svinje ne smiju sudjelovati u lovu na divlje svinje ili obavljati ikakve aktivnosti vezano za žive ili mrtve (uginule ili odstrijeljene) divlje svinje, najmanje jednom tjedno odabiru pogodna mjesta u lovištu za aktivno traženje. Pogodna mjesta za aktivno traženje su hranilišta, pojilišta, kaljužišta, lokve, rubovi vodotokova, premeti divljih svinja i slična mjesta na kojima je i inače povećana prisutnost i zadržavanje divljih svinja. Odabrane lokacije sustavno se obilaze i pretražuje se prostor oko tih mjesta površine oko kvadratnog kilometra. Kada se pronađe uginula divlja svinja ili više njih, odmah se obavještava ovlaštena veterinarska organizacija u svrhu uzimanja uzoraka i neškodljivog uklanjanja. Ovlašteni veterinar u dogovoru s lovcem odlučuje o načinu i mjestu uzorkovanja te vrsti uzorka ovisno o stanju lešine. U slučaju da se prilikom aktivnog traženja pronađe grlo ili više divljih svinja koje pokazuju atipično ponašanje koje bi moglo ukazivati na prisutnost virusa ASK, obvezatan je sanitarni odstrjel takvih grla uz postupak opisan ranije. Obvezatna je dezinfekcija obuće i ruku lovaca, vozila, pribora i opreme koja se koristi kod aktivnog traženja prije i nakon obilaska odnosno aktivnog traženja, a u slučaju pronalaska lešine i dezinfekcija mjesta pronalaska u suradnji i prema uputama ovlaštene veterinarske organizacije. Aktivno traženje uginulih divljih svinja moguće je i dopušteno je provoditi i korištenjem kamera postavljenih u lovištu, uporabom dronova u skladu s drugim propisima kao i na drugi odgovarajući u struci priznati način.

Uz aktivno traženje uginulih i bolesnih divljih svinja, primjena mjera biosigurnosti je ključna kako se virus ne bi širio, odnosno unio na druga područja.

U lovištima u području zona zaštite i zaraženih zona, odstrijeljene i uginule divlje svinje ili njihovi dijelovi, neškodljivo se uklanjaju kao materijal kategorije 1 u objektu za preradu nusproizvoda životinjskog podrijetla. U iznimnim slučajevima, ukoliko iz objektivnih i tehničkih razloga nije moguće neškodljivo ukloniti uginule divlje svinje ili njihove dijelove dozvoljeno je po uputi ovlaštenog veterinarara, njihovo zakapanje na licu mjesta, tako da mesojedi ili svejedi ne mogu doći do njih, odnosno na mjestu gdje je rizik za zdravlje ljudi i životinja te za okoliš moguće svesti na najmanju moguću mjeru.

S trupovima divljih svinja odstrijeljenih na području zone nadziranja u pojačanom odstrelu, postupa se sukladno odredbama članka 52. stavka 2. Delegirane uredbe (EU) 2023/594, odnosno na način da se, nakon zaprimanja negativnih rezultata testova za dokazivanje virusa afričke svinjske kuge, meso može premještati unutar zone ograničenja isključivo za osobnu uporabu u domaćinstvu. U tu svrhu trupovi odstrijeljenih divljih svinja moraju se odložiti u prikladne rashladne prostore ili uređaje u lovištu do zaprimanja rezultata testa za svaku divlju svinju.

U svrhu testiranja divljih svinja na ASK lovci provode uzorkovanje na sljedeći način:

1. Uzorci (krv i organi) se uzimaju od netom odstrijeljenih divljih svinja ili od divljih svinja pronađenih uginulih.
2. Od odstrijeljenih divljih svinja u zaraženim zonama i zonama zaštite kako bi se smanjila moguća kontaminacija okoliša, najbolje je uzeti krv na mjestu iskrvarenja divlje svinje pomoću šprice i igle u količini od 2-3 ml koja se potom prebacuje u sterilne kušalice (epruvete). U slučaju da iz nekog objektivnog razloga nije moguće uzeti krv, uzima se komadić slezene (3x3 cm) i pakira u posudicu (slika 5).
3. Od divljih svinja odstrijeljenih u zonama nadziranja u kojima se testiranje na afričku svinjsku kugu provodi u skladu s člankom 4. stavkom 8. Naredbe o mjerama kontrole za suzbijanje afričke svinjske kuge u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“, br. 87/23) krv se uzima prilikom odrobljavanja svinje pomoću šprice i igle koja se potom prebacuje u sterilne kušalice (epruvete) i to iz vena trbušne šupljine (vene *cava caudalis* i vene *iliacae externae* – slika 1). Dovoljno je uzeti oko 4-5 ml krvi (gornji rub uzete krvi mora biti oko 2 cm ispod donjeg ruba čepa epruvete). Krv je moguće uzeti i iz srca i vena vrata te pomoću šprice izravno iz trbušne šupljine (ako nije došlo do rasipanja sadržaja probavnih organa) i grudne šupljine.
U slučaju da iz nekog objektivnog razloga nije moguće uzeti krv, uzima se komadić slezene (3x3 cm) i pakira u posudicu (slika 5).
4. Svaka se epruveta i posudica mora omotati u upijajući materijal (upijajući celulozni papir ili staničevinu) i uložiti u nepropusnu posudu ili nepropusnu vrećicu koja se potom stavlja u kutiju na način da se spriječi prolijevanje uzorka.
5. Svaku epruvetu u kojoj se dostavlja uzorak krvi i svaku posudicu u kojoj se dostavlja uzorak organa, **treba označiti serijskim brojem Obrasca za dostavu uzoraka divljih svinja, koji se popunjava za svaku svinju od koje se uzima uzorak**. Ako se od iste svinje dostavljaju i krv i organi, onda i epruveta s krvi i posudica s uzorkom organa, treba biti označena istim serijskim brojem Obrasca za dostavu uzoraka, a oba uzorka se u laboratorij dostavljaju uz isti Obrazac za

uzorkovanje. U slučaju da lovoovlaštenik nema na raspolaganju Obrasce za dostavu uzoraka divljih svinja, isti se mogu isprintati.

Obrazac je dostupan na poveznici:

http://www.veterinarstvo.hr/UserDocsImages/ASK/Obrazac%20KSK_ASK_divlje%20svinje.pdf.

6. Uzete uzorke divljih svinja i popratne Obrasce za dostavu uzoraka, treba što je moguće prije u skladu s uredovnim radnim vremenom ovlaštene veterinarske organizacije, dostaviti u nadležnu ovlaštenu veterinarsku organizaciju koja je dužna uzorke, u što kraćem vremenu, poslati u laboratorij, s tim da do slanja, uzorke treba držati na temperaturi hladnjaka, od 4° C do 8° C. U tu svrhu lovoovlaštenici trebaju imati prijenosne hladnjake sa zaleđenim ulošcima koji mogu osigurati održavanje odgovarajuće temperature do pohrane u hladnjak ili do predaje u ovlaštenu veterinarsku organizaciju. Napominjemo kako uzorci na višim temperaturama ubrzo postaju neprikladni za laboratorijsku pretragu te je stoga posebno važno pridržavati se uputa za rukovanje uzorcima od uzimanja do predaje. Ovlašteni veterinari dužni su pregledati svaki dostavljeni uzorak te ukoliko uzorak nije dostavljen u zadovoljavajućem stanju, odbiti njegov primitak.
7. Ovlaštena veterinarska organizacija uzorke dostavlja brzom poštom ili osobno, najkasnije prvog radnog dana od zaprimanja uzoraka, na adresu:

**Hrvatski veterinarski institut
Virološki odjel
Laboratorij za afričku svinjsku kugu
10 000 Zagreb, Savska cesta 143.**

Za otpremu lešina i trupova divljih svinja na neškodljivo zbrinjavanje, potrebno je kontaktirati Agroproteinku na brojeve telefona 072 500 605 ili 01 2040 308. Da bi se trupovi i lešine divljih svinja mogle otpremiti potrebno je prijevoznom sredstvu (kamionu) omogućiti pristup do lokacije lovišta na kojoj se nalaze lešine i trupovi. U tu svrhu lovoovlaštenik treba osigurati transport istih do za to predviđene lokacije lovišta ili se u dogovoru s Agroproteinkom može postaviti kontejner ukoliko se na tom području očekuje veća količina materijala za neškodljivo zbrinjavanje. U svim ostalim slučajevima kada zbog objektivnih razloga nije moguća otprema lešina i trupova na neškodljivo zbrinjavanje, iste je potrebno zakopati na licu mjesta ili u jami za otpad predviđenoj u okviru Plana biosigurnosti.

U slučaju bilo kakvih nepredviđenih situacija ili poteškoća tijekom uzorkovanja, dostave uzoraka u ovlaštene veterinarske organizacije te vezano na postupanje s trupovima i lešinama divljih svinja, možete kontaktirati djelatnike Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane Ministarstva poljoprivrede na dežurni mobitel 099 4392 507.

Molimo odgovorne osobe za svako lovište da sve lovce upoznaju s ovom Uputom te sa svim obavezama i aktivnostima s ciljem suzbijanja ASK.

Napominjemo da bez aktivne uloge lovaca suzbijanje ASK nije moguće te zahvaljujemo na svim dosadašnjim i budućim aktivnostima u tu svrhu.

S poštovanjem,

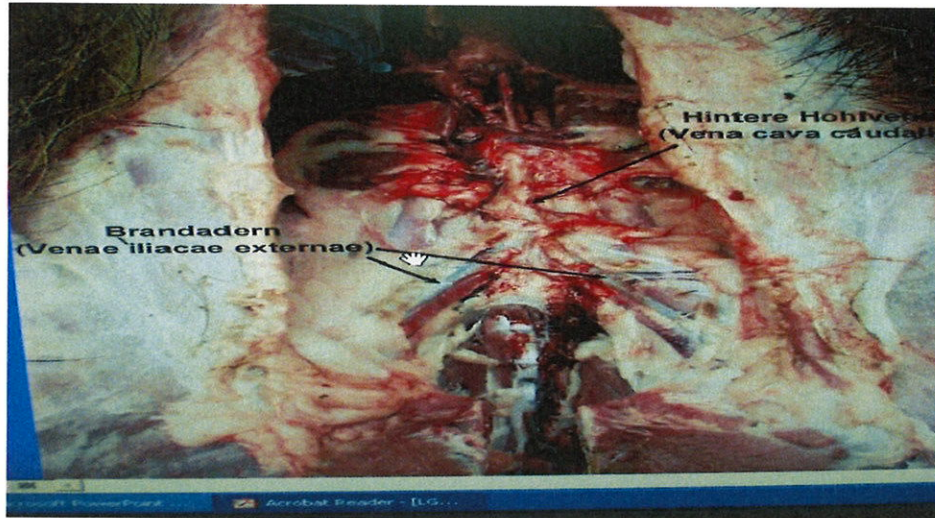
Prilog: Slike 1- 9

Dostaviti:

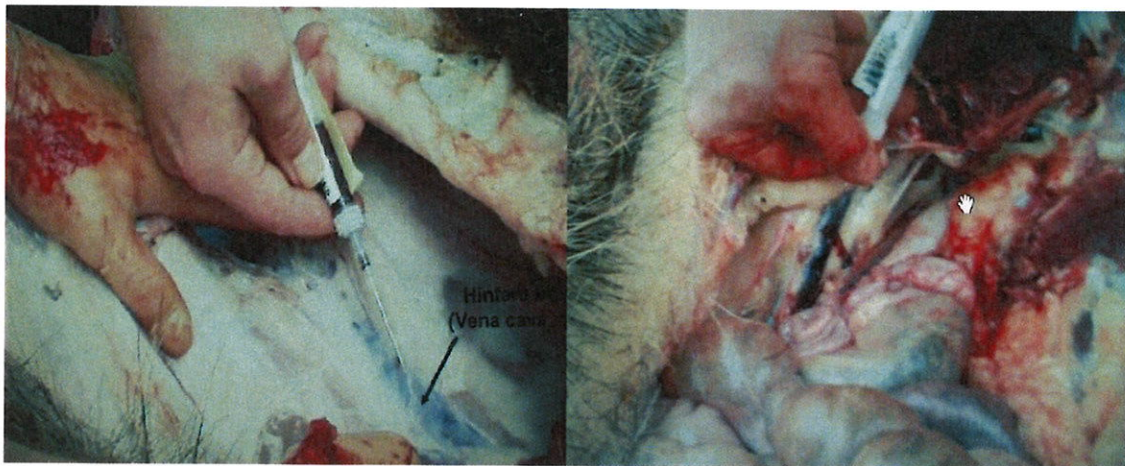
1. Naslovu, kao gore
2. Hrvatski lovački savez, Vladimira Nazora 63 10 000 Zagreb
3. Državni inspektorat Republike Hrvatske, Šubićeva 29, 10 000 Zagreb
4. Hrvatska veterinarska komora, Heinzelova 55, 10 000 Zagreb
5. Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije, ovdje
6. Pismohrana, ovdje

Prilog

Slika 1. Položaj venae cava caudalis i venae iliacae externae

Slike 2 i 3. Uzorkovanje krvi iz vene *cava caudalis* i vene *iliacae externae*

Slika 4. Uzorkovanje krvi iz srca

Slika 5. Posudica za uzorak organa

Slike 6., 7., 8. i 9. Pakiranje uzorka

